

ABSTRACT

Natalia Pavlova. Deception: its essence and relationship with fraud. The article emphasizes that the problems of prevention and investigation of illegal actions related to deception (fraud) at different times attracted the attention of scientists from different fields of knowledge. In addition, the legislator directly provided for deception as a method of committing a crime in a number of articles of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine.

It is emphasized that, despite the determination of the term «deceit» by the Plenum of the Supreme Court of Ukraine, there is still no consensus in the unity of views regarding the etymological and substantive content of deception. In addition, both the term «deceit» and the term «fraud», which is based on deception, appear numerous times in the Criminal Code. At the same time, illegal actions committed by fraud are mentioned not only in Chapter VI «Criminal offenses against property», but are also covered by other clauses. The question of why the legislator, simulating similar manifestations of socially dangerous behavior of certain subjects, when constructing a legal norm, in some cases uses the term «deceit» and in others – the term «fraud» is investigated.

It is noted that actions aimed at fraudulently acquiring property (property rights), other material objects or services from a person should be considered as committed by fraud. Emphasis is placed on the need to unify some phrases that are based on deception, which is synonymous with the term «fraud». At the same time, compositions that do not deal with fraudulent theft, seizure of property (property rights), material objects or services cannot be committed by fraud and do not require changes to the current version. We are talking about warehouses where deception is used to prevent the exercise of the right to vote, to violate the equality of citizens, to avoid military service, etc.

Keywords: *deception, fraud, criminal offenses committed by fraud, method of committing the crime, investigation.*

УДК 343.231

DOI: 10.31733/2078-3566-2022-4-327-333

**Віталій
ТЕЛІЙЧУК[©]**
кандидат
юридичних наук,
старший науковий
співробітник,
доцент
(Дніпропетровський
державний
університет
внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна)

**Павло
СТЕПАНОВ[©]**
кандидат
юридичних наук,
доцент
(ПВНЗ
«Кропивницький
інститут
державного та
муніципального
управління»,
м. Кропивницький,
Україна)

**ЩОДО ПИТАННЯ НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПРОБЛЕМ
ПРОТИДІЇ ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КОРИСЛИВО-НАСИЛЬНИЦЬКИМ ЗЛОЧИНАМ**

Розглянуто питання наукової розробленості проблем протидії оперативних підрозділів кримінальної поліції корисливо-насильницьким злочинам та основні напрями їх наукових досліджень. У статті виконано аналіз основних положень сучасних наукових розробок у галузях кримінального права, кримінології, криміналістики, теорії оперативно-розшукової діяльності. За результатами дослідження констатовано, що, незважаючи на значний науковий внесок вчених, сьогодні є питання, які вимагають термінового вивчення та окреслення можливих шляхів їх удосконалення. Вказано особисте ставлення до означених проблем та пропонувано якісно нові підходи до визначення перспективних напрямів протидії корисливо-насильницьким злочинам.

Ключові слова: *злочинність, корисливо-насильницькі злочини, оперативно-розшукова діяльність, кримінальна поліція, нормативно-правове регулювання, протидія злочинам.*

© В. Телійчук, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-0372-6515>
Vikol_grigor@ukr.net

© П. Степанов, 2022
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1535-056X>
pavel-stepanov-1979@mail.ru

Постановка проблеми. Переважно утвердження і забезпечення прав і свобод людини покладається на правоохоронну систему. Зі свого боку, неабияку роль у забезпеченні вищевказаних благ відводиться Національній поліції. Держава надає органу повноваження, наділяє його посадових осіб потужним арсеналом сил і засобів, ставлячи за мету забезпечення у державі правопорядку та створення комфортного правового поля для нормальної життєдіяльності її громадян. Передусім, звичайно ж, необхідним є вироблення такого арсеналу повноважень для працівників Національної поліції, який був би необхідно-достатнім та ефективним для вирішення покладених завдань, з одного боку, а з іншого – максимально мінімізував можливі обмеження прав, свобод і законних інтересів наших громадян [1]. Серед суб'єктів Національної поліції оперативно-розшукову протидію корисливо-насильницьким злочинам відповідно до функцій підрозділів поліції можуть здійснювати лише підрозділи кримінальної та спеціальної поліції. Основними суб'єктами оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам є підрозділи карного розшуку. Зокрема, до функцій підрозділів карного розшуку належить попередження, виявлення і розкриття корисливо-насильницьких злочинів, а також виявлення, припинення та розкриття зазначених злочинів, вчинених учасниками організованих груп, злочинних організацій, бандитських формувань [2]. Правовий нігілізм, економічна нестабільність, незадоволення населення результатами реформ у соціально-економічній сфері, слабкість правоохоронної системи тощо – усі ці та інші чинники, зважаючи на бойові дії на Сході нашої країни, що супроводжуються неконтрольованим обігом вогнепальної зброї та вибухівки на території держави, призводять до кардинальних змін у характері злочинних посягань корисливо-насильницького спрямування у бік підвищення агресивності [3].

У системі державно-правового регулювання, будучи, по суті, закритою формою контролю девіантної поведінки, оперативно-розшукова діяльність посідає особливе місце, і через це потребує жорсткої регламентації. З урахуванням стану протидії сучасній злочинності, особливо організованої, протидіяти їй тільки власними силами дуже важко або зовсім неможливо. Отже, оперативно-розшукова діяльність відіграє в цьому процесі важливу роль.

Що ж до статистичних даних зазначеного виду злочинів, то за період 2015–2019 роки на території України було зареєстровано 232 368 грабежів, 41 298 розбоїв та 3 648 вимагань. Ужиті правоохоронними та іншими державними органами заходи не дали змоги нейтралізувати основні внутрішні та зовнішні загрози національній безпеці, що зумовлюють подальше ускладнення криміногенної ситуації в державі в умовах гібридної війни [4, с. 226–227]. Упродовж 2020 року в Україні всіма правоохоронними органами було зареєстровано 784 096 кримінальних правопорушень, що дещо менше порівняно з минулими роками (наприклад: у 2019 році – 840 447). Водночас наведені в аналізі статистичні показники за минулі шість років, особливо за 2017–2020 роки, викликають обґрунтований сумнів, адже реальна ситуація із вчиненням злочинів у нашій країні в дійсності лише погіршується, а не поліпшується [5]. Ситуація з криміналом поки що не є головною темою інформаційного порядку денного, однак вона неодмінно займе значущу нішу в післявоєнний період. Тисячі залишених будинків і автомобілів, проблеми з продовольством, величезна кількість незареєстрованої зброї, безвладдя в окремо взятих населених пунктах – усе це зрештою позначиться на криміногенній обстановці. Зазначимо, що після початку Антитерористичної операції 2014 року перші кілька років в Україні фіксувалося зростання злочинності, причому кількість тяжких і особливо тяжких злочинів, у тому числі корисливо-насильницьких, підскочила майже в півтора рази. І це без урахування територій Криму та Донбасу. Напевно щось подібне, можливо у значно більших масштабах, повториться після закінчення війни з РФ [6].

Метою статті є аналіз сучасного стану наукової розробленості проблем протидії оперативними підрозділами (кримінальної поліції) Національної поліції корисливо-насильницьким злочинам в Україні та окреслення перспективних напрямів наукових досліджень питань оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам у сучасних умовах.

Вклад основного матеріалу. Протидія корисливо-насильницьким злочинам в Україні залишається у числі пріоритетних завдань діяльності оперативних підрозділів Національної поліції України. Результати вивчення оперативно-розшукових справ в оперативних підрозділах свідчать, що ефективність попередження та рівень розкриття корисливо-насильницьких злочинів залишається на не достатньому рівні. Окрім того, в

практичній діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції щодо протидії та розкриття корисливо-насильницьких злочинів є коло питань, які потребують ретельного вивчення як на науковому, так і на правозастосовчому рівнях. Потреби практики та необхідність подальшого наукового дослідження питань сучасного стану та динаміки корисливо-насильницьких злочинів, властивостей осіб, які їх вчиняють, причин та умов, що детермінують такі злочини, а також сучасних факторів, які впливають на їх попередження та розкриття оперативними підрозділами кримінальної поліції, визначають актуальність нашого дослідження.

Погоджуючись із В. Загнибідою, необхідно зазначити, що в літературі питання єдиного трактування поняття корисливо-насильницьких злочинів є занадто дискусійним. Чинний кримінальний закон відносить грабж, розбій і вимагання до розряду злочинів проти власності, об'єднуючи їх з таким протиправним посяганням, як крадіжка, шахрайство тощо. Безперечно, кримінально-правове, нормативне віднесення вказаних видів злочинів до категорії майнових впливає зі спільності для них об'єкта посягання [7]. Ми цілком згодні з І. Калімбетою, що однією з обов'язкових складових отримання нового наукового знання та вироблення виважених і дієвих методичних рекомендацій для працівників правоохоронних органів є ґрунтовний аналіз наукового доробку дослідників, які стояли біля витоків наукового аналізу проблематики. Можна підтримати вчених, які відзначають, що базовим матеріалом для формування нових ідей дослідження повинні бути накопичені знання в певній сфері предметних інтересів [8]. Отже, вагоме значення у підвищенні ефективності діяльності оперативних підрозділів кримінальної поліції щодо виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів повинні відіграти наукові дослідження.

Грабежі, розбої та вимагання Кримінальний кодекс України відносить до категорії злочинів проти власності, об'єднуючи їх з таким протиправним посяганням, як крадіжка, шахрайство та ін. Безумовно, кримінально-правове, нормативне віднесення вказаних видів злочинів до категорії майнових, впливає зі спільності для них об'єкта посягання. Ми поділяємо думку С. Албула, Р. Домніцака, В. Любчика, Д. Никифорчука, які відзначають, що характерною загальною ознакою всіх цих злочинів є наявність корисливого мотиву і загальної мети – звернути чуже майно на свою користь або на користь іншої особи. Насильство або загроза його застосування під час здійснення грабжів, розбоїв, вимагань слугує лише інструментом досягнення злочинної мети, як справедливо зазначає С. Албул [9].

С. Загороднюк справедливо зауважує, що «відповідальність за посягання на власність незалежно від її форм, свідчить про єдині принципи охорони власності». На думку П. Матишевського, характерною загальною ознакою всіх цих злочинів є наявність корисливого мотиву і загальної мети – звернути чуже майно на свою користь або на користь іншої особи. А. Белінський, М. Коржанський, Є. Стрельцов також вказують на ці ж ознаки. Насильство або загроза його застосування під час здійснення грабжів, розбоїв, вимагань слугує лише інструментом досягнення злочинної мети. Характер насильницьких дій за наявності корисливих мотивів здійснення вказаних видів злочинів, як інструментальний, став наріжним каменем у полеміці про дефініції корисливо-насильницьких злочинів взагалі [10, с. 24].

В. Звірбуль звертає увагу на необхідність виділення вказаних видів злочинів у самостійну групу – корисливо-насильницьких, зазначаючи, що однією з основних груп у класифікації злочинів є корисливі й корисливо-насильницькі посягання. Зі свого боку, С. Албул, аналізуючи світовий досвід боротьби зі злочинністю, також виділяє корисливо-насильницькі злочини як єдиний об'єкт наукового дослідження. Крім того, деякі автори справедливо, на нашу думку, відмічають відмінності між кримінально-правовою, криміналістичною, кримінологічною та оперативно-розшуковою позиціями освітлення цієї проблеми. Цієї думки, зокрема, дотримуються А. Коровін, С. Мірович, Е. Стаць. Криміналістичний аналіз наведено в працях Ю. Аленіна, В. Тищенко та інших науковців. Треба погодитися з С. Албулом, та Р. Домніцаком, що схожість мотиваційних процесів, деяка однотипність під час вибору засобів і методів здійснення й приховування цих видів злочинів дають підстави для їх класифікаційного відособлення. У зв'язку з цим видається обґрунтованим і правильним об'єднання саме грабжів, розбоїв і вимагань в однорідну групу корисливо-насильницьких злочинів як єдиного масиву для дослідження [7].

Питанням кримінологічної характеристики та попередження розбоїв, поєднаних з

проникненням у житло, присвячені дослідження В. Батиргарєєвої. Сфера наукових інтересів Б. М. Головіна охоплювала феномен, детермінацію та напрями запобігання корисливій насильницькій злочинності в Україні. Питанням, що стосуються кримінологічного аналізу корисливо-насильницьких злочинів, їх ознак, детермінації та соціальної зумовленості, присвячені ґрунтовні праці таких науковців, як А. Белінський та М. Коржанський («Корислива злочинна діяльність», 1998 р.), С. Нікітенко («Профілактика корисливих та корисливо-насильницьких злочинів, скоєних жінками на тлі наркоманії», 2004 р.), О. Попович («Кримінологічна характеристика групових корисливо-насильницьких злочинів та їх попередження органами внутрішніх справ», 2000 р.) [3].

Значний внесок у вирішення актуальних проблем протидії корисливо-насильницьким злочинам у різні часи внесли вчені-криміналісти та процесуалісти: Ю. Аленін, Б. Бистрицький, І. Калімбет, П. Кривошеїн, Ю. Кричун, В. Мельничок, В. Тіщенко, А. Хірсін, Г. Щербакова та інші. Серед вітчизняних науковців-криміналістів треба вказати роботи таких вчених, як Ю. Аленін («Про класифікацію очагів корисливо-насильницьких злочинів», 1993 р.), П. Кривошеїн («Розслідування розбійних нападів», 1990 р.), В. Мельничок («Розслідування вимагання в сучасних умовах», 1998 р.), які присвячені питанням комплексного криміналістичного аналізу корисливо-насильницьких злочинів та методикам їх розслідування на той час [11].

Дисертацію Ю. Кричуна «Основи виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів» присвячено розробленню методики виявлення та розслідування корисливо-насильницьких злочинів, де уточнено криміналістичну класифікацію корисливо-насильницької злочинної діяльності; досліджено особливості криміналістичної характеристики корисливо-насильницької злочинної діяльності; запропоновано систему організації пошукової діяльності по виявленню ознак корисливо-насильницьких злочинів; розглянуто тактичні особливості виявлення ознак корисливо-насильницької злочинної діяльності; уперше обґрунтовано напрями наступного етапу розслідування корисливо-насильницьких злочинів, зумовлених завданням цього етапу та ін. Особливої уваги заслуговує дисертація А. В. Хірсіна «Криміналістичне забезпечення розслідування корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності», в якій розкрито поняття й сутність методів розслідування злочинів; уперше побудована типова модель корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності й вказано напрями її практичного використання; виокремлено фази корисливо-насильницької організованої злочинної діяльності й зроблено висновок про циклічність функціонування організованих злочинних угруповань; по-новому типізовано слідчі версії початкового етапу розслідування; вперше розроблено криміналістичну програму розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених організованими групами; визначено особливості організації й тактики проведення слідчих дій під час вчинення злочинів цієї категорії; розкрито перспективні форми взаємодії слідчого та працівників оперативних підрозділів під час розслідування злочинів цієї категорії; висвітлено зарубіжний досвід і сформульовано пропозиції щодо його використання в діяльності з розслідування злочинів [8].

Здійснюючи аналіз питання щодо напрямів наукових досліджень проблем протидії оперативних підрозділів кримінальної поліції корисливо-насильницьким злочинам, доцільно зупинитися й на доробках фахівців у галузі оперативно-розшукової діяльності.

Як окрема галузь знань оперативно-розшукова наука сформувалася тільки наприкінці 60-х – на початку 70-х рр. ХХ ст. Починаючи з цього часу, проводилися ґрунтовні теоретичні розробки, які були скеровані на визначення методологічних і правових питань оперативно-розшукової діяльності, формування її понятійного апарату, розвиток спеціальної термінології, визначення основних напрямів наукового пошуку в поєднанні зі з'ясуванням актуальних проблем удосконалення ОРД [4, с. 233]. Отже, завдяки фундаментальним дослідженням таких видатних вчених, як М. Водько, А. Волинський, Д. Гребельський, М. Грібов, В. Захаров, А. Лекар, В. Лукашов, С. Лук'янчиков, Д. Никифорчук, Ю. Орлов, М. Саакян, В. Самойлов, Г. Синілов, В. Тарасенко, В. Шендрік та багатьох інших, оперативно-розшукова наука динамічно розвивається і в наш час [9].

Питанням організації і тактики протидії корисливо-насильницьким злочинам у різні часи були присвячені праці багатьох науковців у галузі оперативно-розшукової діяльності, серед яких треба зазначити докторів юридичних наук: К. Антонова, О. Бандурки, В. Біляєва, М. Водько, В. Горбачевського, М. Грібова, Е. Дідоренка, О. Долженкова, В. Захарова, І. Козаченка, Д. Никифорчука, В. Ортинського,

О. Подобного, М. Саакяна, М. Стацака, В. Тарасенка, Р. Тарасенка, В. Шендрика. Окремим оперативно-розшуковим аспектам вказаної проблематики присвячені роботи А. Баб'яка, В. Грабельникова, О. Дерев'ягіна, О. Козаченка, А. Лісового, В. Любчика, О. Нікітіна, В. Приловського, В. Рудіка, В. Сілюкова, В. Телійчука та інших [3].

Питання оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам тривалий час ставали предметом наукових розробок вчених. З урахуванням часу підготування цих робіт, криміногенної ситуації того часу, чинного законодавства та інших аспектів на сьогодні більшість із них становить виключно теоретичну цінність як базовий потенціал та підґрунтя для порівняльного аналізу. Зокрема, інтерес становлять роботи В. Пашковського «Проблеми боротьби з крадіжками, грабежами та розбоями», яка була видана в 1980 р., Б. Смагоринського «Оперативно-розшукова тактика та організація розкриття крадіжок, грабежів, розбійних нападів та шахрайств», видана в 1986 р. Докладно надаючи оперативно-розшукову характеристику цим злочинам, науковці пропонують конкретні рекомендації щодо протидії оперативно-розшуковими заходами. Зі свого боку, безпосередньо тактичним питанням оперативно-розшукового попередження та розкриття злочинних посягань на майно іноземців було присвячено наукову працю Ю. Худякова та Е. Вечерніна «Попередження та розкриття посягань на особисте майно іноземних громадян», яка була видана в 1988 р. у Всесоюзному науково-дослідному інституті МВС СРСР, що був на той час [11].

Проблемні питання оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам як на рівні дисертаційних робіт, так і на рівні наукових статей та навчальних посібників досліджувала велика кількість учених на теренах незалежної України.

Вагомий внесок у розробку наукових засад оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам зробив професор О. Подобний, в яких обґрунтував оперативно-розшукову методичку боротьби з корисливо-насильницькою організованою злочинністю. Важливість напрацювань вченого зумовлюється методологічною єдністю оперативно-розшукової та криміналістичної науки, що дозволяє використати напрацювання щодо інфраструктури корисливо-насильницької злочинності, структурної побудови організованих злочинних угруповань корисливо-насильницької спрямованості; психологічної характеристики учасників таких угруповань; з'ясувати компетенцію спеціальних суб'єктів, зокрема оперативних підрозділів органів внутрішніх справ, щодо боротьби з корисливо-насильницькою злочинністю [8].

Підготовлене ним у 2013 р. дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук було присвячено теоретичним, правовим та організаційно-тактичним основам оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ у боротьбі з корисливо-насильницькою організованою злочинністю [4].

Свої наукові праці питанням протидії корисливо-насильницьким злочинам присвятив професор Д. Никифорчук («Оперативно-розшукова характеристика бандитизму», 2000 р., «Боротьба оперативних підрозділів МВС України з бандитськими формуваннями», 2000 р., «Організація і тактика оперативної розробки бандитських формувань», 2002 р., «Протидія грабежам оперативними підрозділами МВС України», 2011 р.) [12].

Проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам проти власності, у тому числі корисливо-насильницьким, вчиненим у районі проведення антитерористичної операції, розглянуто в колективній монографії С. Албула, О. Анциферова, В. Шендрика, Я. В. Стрелюка «Теоретично-прикладні засади протидії підрозділами карного розшуку злочинам проти власності в районі проведення антитерористичної операції». Також ми вважаємо за необхідне звернути увагу на велику кількість дисертаційних досліджень, серед яких роботи: М. Богуславського «Організація і тактика оперативної розробки організованих злочинних груп корисливо-насильницького спрямування (за матеріалами підрозділів ГУБОЗ МВС України)», К. Драчової «Протидія грабежам та розбоям, які вчиняють неповнолітніми», О. Козаченка «Попередження та розкриття грабежів, поєднаних із проникненням у житло, інше приміщення чи сховище», А. Лісового «Організація й тактика попередження та розкриття розбійних нападів на об'єкти, що знаходяться під охороною (за матеріалами підрозділів карного розшуку МВС України)», В. Плукар «Тактичні основи розкриття розбоїв, вчинених організованими групами», В. Приловського «Організаційно-тактичні основи діяльності карного розшуку щодо попередження та розкриття корисливо-насильницьких злочинів», В. Рудіка «Оперативно-розшукове забезпечення кримінального судочинства в справах про корисливо-насильницькі злочини», В. Сілюкова «Організація і тактика розкриття

серійних розбійних нападів», В. Телійчука «Особливості попередження та розкриття оперативними підрозділами МВС України розбійних нападів на квартири громадян», В. Черепущака «Взаємодія підрозділів карного розшуку з органами досудового слідства в протидії корисливо-насильницьким злочинам» [11].

Водночас аналіз досліджень у галузі ОРД останніх років свідчить про недостатню розробленість загальних теоретичних та організаційно-тактичних питань протидії оперативних підрозділів кримінальної поліції корисливо-насильницьким злочинам у сучасних умовах. На сьогодні залишаються невизначеними і нерозробленими: питання нормативно-правового регулювання протидії корисливо-насильницьким злочинам; визначення особливостей оперативно-розшукової характеристики корисливо-насильницьких злочинів; особливості організації оперативного обслуговування території оперативними підрозділами кримінальної поліції щодо виявлення та документування осіб, які можуть вчиняти корисливо-насильницькі злочини; організація взаємодії оперативних підрозділів кримінальної поліції та слідчих під час виявлення та досудового розслідування корисливо-насильницьких злочинів.

Висновки. Сучасний стан протидії оперативними підрозділами кримінальної поліції злочинності потребує здійснення комплексних системних досліджень, спрямованих на: визначення загальних проблем оперативно-розшукової діяльності органів Національної поліції та визначення шляхів їх подолання з метою підвищення ефективності їх діяльності з протидії корисливо-насильницьким злочинам у сучасних умовах; вирішення організаційно-тактичних засад протидії оперативними підрозділами кримінальної поліції корисливо-насильницьким злочинам; удосконалення тактики протидії корисливо-насильницьким злочинам. Ми впевнені, що ґрунтовні праці в цих напрямках безумовно б сприяли забезпеченню дієвого контролю над злочинністю.

Список використаних джерел

1. Степанов П. Л., Телійчук В. Г. Вимога розумності строків застосування превентивних заходів. *Наукові записки. Серія : Право.* 2019. Вип. 7. С. 200-203.
2. Телійчук В. Г., Приступа Д. В. Щодо питання протидії підрозділами кримінальної поліції розбоям. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2019. № 4 (101). С. 271–276..
3. Волошина М. О. Перспективні напрями наукових досліджень питань оперативно-розшукової протидії корисливо-насильницьким злочинам в Україні. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.* 2020. № 4. С. 256-263.
4. Teliychuk Vitaliy, Karpovsky Sergey. Problems of operative and investigative response to self-interested and violent crimes and some ways to solve them. Science, technology, and innovation: the experience of European countries and prospects for Ukraine : scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. С. 225–253. URI: <https://bit.ly/3RnZg5l>.
5. Загальний стан злочинності та протидії їй на території України за 2020 рік (у порівнянні зі статистичними даними за 2013–2019 роки). URL : <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyu-stand-zlochynnosti/>.
6. Війна в Україні: яка ситуація зі злочинністю? URI: <https://zn.ua/ukr/internal/vijna-v-ukrajini-jaka-situatsija-zi-zlochinnistju.html>.
7. Загнибіда В. В. До питання наукової розробленості проблем протидії корисливо-насильницьким злочинам. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2014. № 3. С. 41–44.
8. Калімбета І. Л. Теоретичні основи формування методики розслідування корисливо-насильницьких злочинів, учинених організованими групами неповнолітніх. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2014. № 3. С. 154–158.
9. Домніцак Р. В. Напрями наукових досліджень проблем протидії корисливо-насильницьким злочинам. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2016. № 2. С. 41-44.
10. Албул С. В. Корисливо-насильницькі злочини відносно іноземців в Україні: кримінологічний аналіз : монограф. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2009. 144 с.
11. Албул С. В., Домніцак Р. В. Теоретичне підґрунтя протидії корисливо-насильницьким злочинам відносно іноземців в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис.* 2017. № 4. С. 7-11.
12. Никифорчук Д. Й. Протидія грабжам оперативними підрозділами МВС України : навч. посібник / за заг. ред. О. М. Джузі. Хмельницький : ХНУ, 2011. 115 с.

Надійшла до редакції 05.12.2022

References

1. Stepanov, P. L., Teliychuk, V. H. (2019) Vymoha rozumnosti strokiv zastosuvannya preventyvnykh zakhodiv [The requirement of reasonableness of the terms of application of preventive measures]. *Naukovi zapysky. Seriya : Pravo.* Issue 7, pp. 200-203. [in Ukr.].
2. Teliychuk, V. H., Prystupa, D. V. (2019) Shchodo pytannya protydyi pidrozdilamy

kryminal'noyi politsiyi rozboyam [Regarding the issue of resistance by criminal police units to robberies]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. № 4 (101), pp. 271–276. [in Ukr.]*.

3. Voloshyna, M. O. (2020) Perspektyvni napryamy naukovykh doslidzhen' pytan' operatyvno-rozshukovoyi protydyi koryslyvo-nasyl'nyts'kym zlochynam v Ukraini [Prospective directions of scientific research on the issues of operational and investigative countermeasures to self-interested and violent crimes in Ukraine]. *Naukovyy visnyk Dnipropetrovs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. № 4, pp. 256–263. [in Ukr.]*.

4. Teliychuk Vitaliy, Karpovsky Sergey. Problems of operative and investigative response to self-interested and violent crimes and some ways to solve them. Science, technology, and innovation: the experience of European countries and prospects for Ukraine : scientific monograph. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2021. P. 225–253. URL : <https://bit.ly/3RnZg5l>.

5. Zahal'nyy stan zlochynnosti ta protydyi yiy na terytoriyi Ukrainy za 2020 rik (u porivnyanni zi statystychnymy danymy za 2013–2019 roky) [The general state of crime and countermeasures against it on the territory of Ukraine for 2020 (compared with statistical data for 2013–2019)]. URI : <https://naspravdi.today/uk/2021/04/02/zahalnyy-stan-zlochynnosti/>. [in Ukr.]

6. Viyna v Ukraini: yaka situatsiya zi zlochynnistyu? [The war in Ukraine: what is the situation with crime?]. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vijna-v-ukrajini-jaka-situatsiya-zi-zlochinnistju.html>. [in Ukr.]

7. Zahnybida, V. V. (2014) Do pytannya naukovoї rozrobenosti problem protydyi koryslyvo-nasyl'nyts'kym zlochynam [To the question of the scientific development of the problems of combating selfish and violent crimes]. *Pivdenoukrayins'kyi pravnychyy chasopys. № 3. P. 41–44. [in Ukr.]*.

8. Kalimbeta, I. L. (2014) Teoretychni osnovy formuvannya metodyky rozsliduvannya koryslyvo-nasyl'nyts'kykh zlochyniv, uchynenykh orhanizovanymy hrupamy nepovnoletnikh [Theoretical foundations of the formation of methods of investigation of selfish and violent crimes committed by organized groups of minors]. *Pivdenoukrayins'kyi pravnychyy chasopys. № 3, pp. 154–158. [in Ukr.]*.

9. Domnitsak, R. V. (2016) Napryamy naukovykh doslidzhen' problem protydyi koryslyvo-nasyl'nyts'kym zlochynam [Directions of scientific research on the problems of combating selfish and violent crimes]. *Pivdenoukrayins'kyi pravnychyy chasopys. № 2, pp. 41–44. [in Ukr.]*.

10. Albul, S. V. (2009) Koryslyvo-nasyl'nyts'ki zlochyny vidnosno inozemtsiv v Ukraini: kryminolohichnyy analiz [Albul S. V. Selfish and violent crimes against foreigners in Ukraine: criminological analysis] : monohraf. Odesa : Vydavets' Bukayev Vadym Viktorovych, 144 p. [in Ukr.]

11. Albul, S. V., Domnitsak, R. V. (2017) Teoretychne pidgruntya protydyi koryslyvo-nasyl'nyts'kym zlochynam vidnosno inozemtsiv v Ukraini [The theoretical basis of combating selfish and violent crimes against foreigners in Ukraine]. *Pivdenoukrayins'kyi pravnychyy chasopys. № 4, pp. 7–11. [in Ukr.]*.

12. Nykyforchuk, D. Yo. (2011) Protydyi hrabezham operatyvnymy pidrozdilamy MVS Ukrainy [Countermeasures against robberies by operational units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine] : navch. posibnyk / za zah. red. O. M. Dzhuzhi. Khmel'nyts'kyy : KhNU, 115 p. [in Ukr.]

ABSTRACT

Vitalii Teliichuk, Pavlo Stepanov. Regarding the issue of the scientific development of the problems of combating the operational units of the criminal police against self-interested and violent crimes. The article is devoted to the issues of scientific elaboration of the problems of combating the operational units of the criminal police against self-interested and violent crimes and the main directions of their scientific research. The authors draw attention to the fact that an integral condition for the development and formation of democratic standards of the modern Ukrainian state is the protection of the rights and freedoms of citizens from illegal encroachments. And success in this largely depends on the efficiency of all law enforcement structures, in particular, criminal police units. It is their function to combat crimes of a general criminal nature, including the prevention and detection of crimes, especially those committed by organized criminal groups and gangs, which also include selfish and violent crimes, primarily such as banditry, robberies, and robberies. The article analyzes the main provisions of modern scientific developments in the fields of criminal law, criminology, criminology, the theory of operative and investigative activity. As a result of the conducted research, it was established that, despite the significant scientific contribution of scientists, today there are issues that require urgent study and delineation of possible ways of their improvement.

It has been proven that today the following remain undefined and undeveloped: issues of normative and legal regulation of combating self-interested and violent crimes; determination of the specifics of the operative-investigative characteristics of self-interested and violent crimes; peculiarities of the organization of operational service of territories by operational units of the National Police of Ukraine regarding the identification and documentation of persons who may commit selfish and violent crimes, etc. Logical conclusions have been drawn.

Keywords: *crime, selfish and violent crimes, investigative activity, criminal police, normative and legal regulation, combating crimes.*